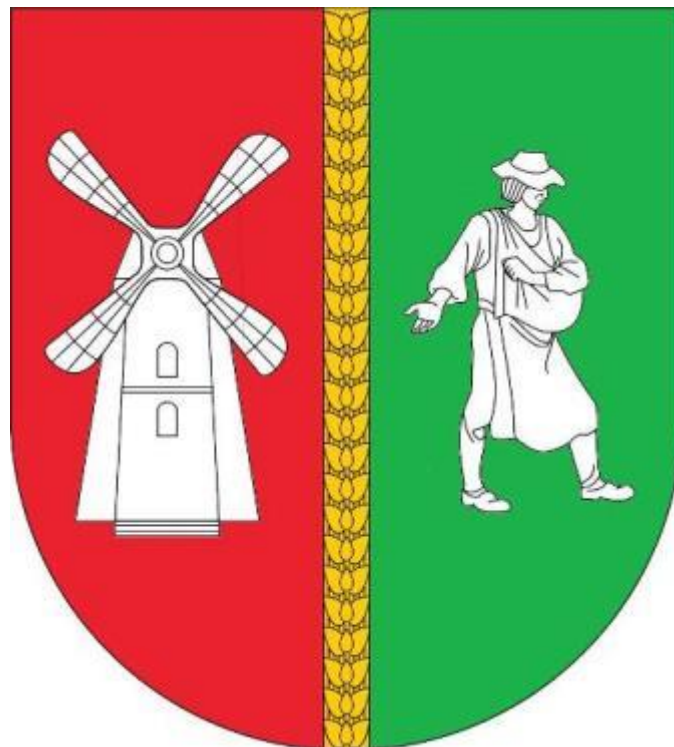

Załącznik
do Uchwały Nr XI/.../15
Rady Gminy Sienko
z dnia 30.12.2015 roku

GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA TERENIE GMINY SICIENKO NA ROK 2016

WPROWADZENIE	3
1. CELE PROGRAMU	5
2. DIAGNOZA STANU PROBLEMÓW	6
3. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ	20
3.1. Placówki funkcjonujące na terenie Gminy Sicienko	20
3.2. Zasoby kadrowe	20
4. ZADANIA PRZYJĘTE DO REALIZACJI W 2016 ROKU	21
5. FINANSOWANIE GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII	23

WPROWADZENIE

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2016 dla Gminy Sienko zwany dalej „programem” opracowany został w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 124 z późn.zm.).

Program określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z nadużywania narkotyków jak również innych środków psychoaktywnych. Program ten jest w ścisłej relacji z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Narkomania od lat stanowi problem o zasięgu globalnym. Powstaje na podłożu przeobrażeń zachodzących we współczesnym świecie i jest istotnym problemem społecznym, prawnym, medycznym, kulturowym oraz politycznym. Stanowi wyzwanie dla większości społeczeństw. Niesie za sobą poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego, szczególnie w kontekście chorób zakaźnych, tj. HIV, gruźlica, zakażenia wirusem żółtaczki typu B i C, infekcje przenoszone drogą płciową. Powszechnie znana jest skala trudności w leczeniu, rehabilitacji i readaptacji osób uzależnionych. Narkomania ponadto jest ściśle związana z wieloma innymi problemami społecznymi takimi jak: bezrobocie, ubóstwo, prostytucja, przestępczość czy bezdomność oraz innymi uzależnieniami behawioralnymi takimi jak hazard czy alkoholizm i zachowaniami dysfunkcyjnymi m.in. przemocą.

Narkotyki – to potoczne określenie niektórych substancji psychotropowych.

Dopalacze - potoczna nazwa różnego rodzaju produktów zawierających substancje psychoaktywne, które nie znajdują się na liście środków kontrolowanych przez ustawę o przeciwdziałaniu narkomanii. Spożycie ich ma na celu wywołanie w organizmie jak najwierniejszego efektu narkotycznego substancji zdelegalizowanych.

Szczególnie narażona na skutki wywołane działaniem środków odurzających jest młodzież, głównie z powodu lekceważenia problemu i panującą modę na zażywanie substancji psychoaktywnych. Dealerzy narkotykowi działają wszędzie tam, gdzie gromadzi się młodzież (np. dyskoteki, kluby, szkoły). Młodzi ludzie mają dosyć beztroski stosunek do problemu używania narkotyków i zjawiska narkomanii. Nadal jest moda na zażywanie substancji uzależniających, traktowanych jako element zabawy, relaksu, rozrywki, pomocy w nauce, wspomaganie przeżyć i doznań. Rozpoznanie zjawiska narkomanii jest coraz trudniejsze z uwagi na „nowocześniejsze” formy przeprowadzania transakcji handlowych a także pojawiające się nowe środki psychoaktywne, do których należą dopalacze.

Istotą działań profilaktycznych jest przeciwdziałanie zagrożeniom, których wystąpienie lub spotęgowanie w przyszłości wydaje się wysoce prawdopodobne. Powszechnie uważa się, że skuteczna profilaktyka jest optymalnym sposobem hamowania rozwoju lub ograniczania skali zjawisk uznanych za niekorzystne i dolegliwe społecznie. Z tego też względu jest znacznie bardziej opłacalna niż kosztowne działania naprawcze. Działania profilaktyczne to również wspieranie młodych ludzi w kształtowaniu prawidłowych postaw osobowościowych, aby nie było potrzebne „podpieranie się” substancjami uzależniającymi. To uczenie umiejętności mówienia „nie” w sytuacjach, gdy młody człowiek jest poddany presji otoczenia.

W ustawie zapisano zadania związane z przeciwdziałaniem narkomanii, które należą do zadań własnych gminy i mają być realizowane z uwzględnieniem potrzeb lokalnych. W tym obszarze ustawa łączy się z zapisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zadania samorządu w zakresie przeciwdziałania narkomanii (zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii) obejmują w szczególności:

- 1) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- 4) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- 5) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Aktem prawnym, na podstawie, którego prowadzi się realizację działań na szczeblu lokalnym jest gminny program przeciwdziałania narkomanii. Program jest uchwalany przez Radę Gminy a realizatorem jest Urząd Gminy w Sicienku.

1. CELE PROGRAMU

Podstawowym celem Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii jest profilaktyka uzależnień, czyli zapobieganie powstawaniu problemów związanych z uzależnieniem od substancji psychoaktywnych, w tym dopalaczy, ograniczenie rozmiarów już istniejących problemów oraz zmiana świadomości społecznej dotyczącej narkomanii.

Realizacja Programu ma docelowo prowadzić do ochrony dzieci i młodzieży przed wchodzeniem w kontakty z substancjami psychoaktywnymi w tym dopalaczami, uzależnianie się.

Trzecim, nie mniej istotnym celem jest wzrost wiedzy mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji sięgania po środki uzależniające.

Powyższe cele realizowane będą poprzez:

- 1) podjęcie działań mających na celu ograniczenie problemów związanych z używaniem narkotyków oraz substancji narkotycznych,
- 2) zainicjowanie długofalowego procesu edukacji społecznej polegającej na systematycznym i rzetelnym dostarczaniu fachowej wiedzy wszystkim podmiotom zainteresowanym tematem zagrożeń związanych z narkomanią i uwrażliwienie na wczesne oznaki uzależnienia oraz informowanie o dostępnych formach pomocy,
- 3) uświadomienie i przekonanie społeczeństwa do zasadności prowadzonych kampanii i przedsięwzięć edukacyjnych oraz profilaktycznych w przedmiocie uzależnienia od środków odurzających i narkotyków,
- 4) stworzenie spójnego systemu przeciwdziałania narkomanii poprzez nawiązanie merytorycznej współpracy różnych instytucji, jednostek oświatowych, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych między innymi w celu realizacji programów edukacji zdrowotnej, zmierzających do modyfikowania stylu życia poprzez propagowanie zdrowego stylu życia, wolnego od narkotyków i innych używek, szczególnie wśród dzieci i młodzieży,
- 5) wypracowanie wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych racjonalnych postaw wobec narkotyków i innych substancji o działaniu odurzającym poprzez wdrażanie i realizację nowoczesnych programów profilaktycznych.

2. DIAGNOZA STANU PROBLEMÓW

W celu identyfikacji kluczowych problemów związanych z narkomanią na terenie Gminy Sicienko wykorzystano następujące dane źródłowe i dokumenty:

- ✓ sprawozdania z przeprowadzonych warsztatów dla uczniów klas VI pt. **„Jestem cool - nie piję, nie palę, nie biorę”**,
- ✓ raport z realizacji programu profilaktycznego NOE II, który przeprowadzony był w roku 2012 wśród uczniów klas gimnazjalnych Zespołu Szkół w Sicienku i Wojnowie,
- ✓ sprawozdania z realizacji programu profilaktycznego **„Przeciw narkotykom - ku afirmacji życia”** zrealizowanego w roku 2013 przez Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień z Płocka,
- ✓ sprawozdania z autorskiego programu profilaktycznego **„Odmów – nie bierz”**,
- ✓ diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych sporządzoną dla Gminy Sicienko w roku 2013,
- ✓ raport z badań ankietowych pod nazwą **„Narkotyki, dopalacze i przemoc”**, które przeprowadzone zostały w roku 2012 we wszystkich szkołach na terenie gminy wśród uczniów klas VI szkoły podstawowej oraz uczniów klas gimnazjalnych,
- ✓ raport z badań ankietowych pn. **„Młodzież gimnazjalna a używanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w Gminie Sicienko”** sporządzony przez Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii w Bydgoszczy w roku 2013,
- ✓ raport dla Gminy Sicienko pod nazwą **„Młodzi i substancje psychoaktywne”** przeprowadzonego w II klasach gimnazjalnych oraz w V klasach szkół podstawowych,
- ✓ sprawozdanie z realizacji programu profilaktyczno-wychowawczego **III Elementarz – czyli program 7 kroków** realizowany w Zespole Szkół w Wojnowie, Zespole Szkół w Sicienku oraz w Szkole Podstawowej w Kruszynie.

Dzieci i młodzież a substancje psychoaktywne

Badanie zrealizowane przez Studio Diagnozy Profilaktyki miało na celu, między innymi, analizę stopnia używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. Analiza dotyczyła rozpowszechnienia palenia papierosów, picia alkoholu oraz używania narkotyków, a także okoliczności towarzyszących tym zachowaniom i postaw wobec substancji psychoaktywnych. Ankieta została skonstruowana w taki sposób, by możliwe było porównanie wyników tego badania z wynikami badania ogólnopolskiego, zrealizowanego w ramach międzynarodowego projektu „European School Survey Project on Alcohol and

Drugs” (ESPAD). W raporcie diagnozy uzyskane wyniki odnoszone są do wyników badania ESPAD zrealizowanego na reprezentatywnej próbie uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18) w 2011 roku. W naszym badaniu, oprócz uczniów szkół gimnazjalnych, uwzględniliśmy również uczniów klas szóstych szkół podstawowych. Poniższa tabela ilustruje nasilenie spożywania alkoholu, palenia papierosów, używania narkotyków i dopalaczy w poszczególnych grupach wiekowych na terenie gminy Sienko:

Tabela 1. Nasilenie określonych problemów społecznych w poszczególnych grupach wiekowych

Problem społeczny	Szkoły Podstawowe		Gimnazjum	
	N	%	N	%
Picie alkoholu	34	30,1	122	58,1
Palenie papierosów	24	21,2	87	41,6
Używanie narkotyków	8	7,1	28	13,4
Używanie dopalaczy	4	3,5	15	7,1

N – ilość osób, które przyznają się do używania środków psychoaktywnych oraz papierosów

Z otrzymanych rezultatów wynika, że wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po wybrane rodzaje substancji psychoaktywnych. Do wypicia alkoholu przynajmniej raz w życiu przyznaje się 30,1% uczniów szkół podstawowych oraz 58,1% gimnazjalistów. Napoje alkoholowe są środkiem psychoaktywnym najbardziej rozpowszechnionym wśród młodych ludzi w porównaniu z papierosami i narkotykami. Uzyskane wyniki są dużo niższe w przypadku gimnazjalistów od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których chociaż raz w ciągu całego życia piło 87,3% uczniów szkół gimnazjalnych.

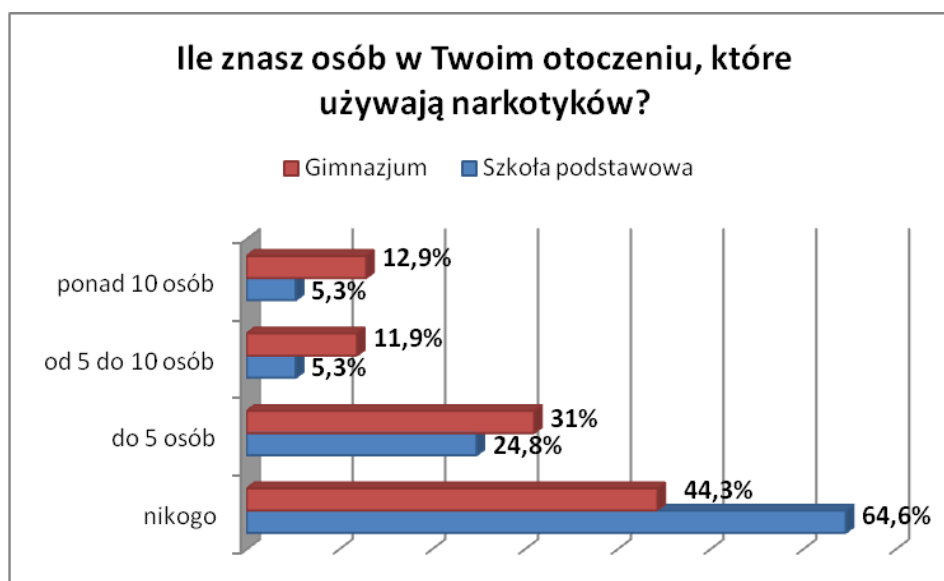
Umiarkowanie rozpowszechnione w gminie Sienko jest palenie papierosów – w grupie uczniów szkół podstawowych wyniosło 21,2%, a szkół gimnazjalnych – 41,6%. Wynik uzyskany w badaniu młodych mieszkańców gminy Sienko jest niższy od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których chociaż raz w życiu paliło 57,2% gimnazjalistów.

Wyniki badań wskazują na niewielki odsetek młodych osób sięgających po substancje odurzające. Wyższy odsetek młodych osób, które zażywają narkotyki wystąpił w grupie uczniów szkół gimnazjalnych i wyniósł on 13,4%. Badania prowadzone w Polsce co

kilka lat wskazują na obniżanie się problemu narkotykowego wśród młodych ludzi, sondaż Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii z 2008 roku określił ilość młodych ludzi mających kontakty z narkotykami na poziomie 15%. Używanie dopalaczy przez badanych młodych mieszkańców gminy Sicienko jest na zbliżonym poziomie do wyniku ogólnopolskich badań ESPAD z 2011 roku. W naszym badaniu 7,1% gimnazjalistów kiedykolwiek używało dopalaczy, zaś w badaniu ESPAD odsetek uczniów, którzy kiedykolwiek używali dopalaczy wyniósł 10,5% w grupie gimnazjalistów. W następnej kolejności zostaną dokładnie przeanalizowane formy używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych oraz okoliczności, w jakich mają one miejsce.

Przeprowadzone badania wykazują, że ośmiu uczniów szkoły podstawowej (7,1%, 1 dziewczynka i 7 chłopców) miało kontakt z narkotykami. Wśród starszych uczniów, dwudziestu ośmiu uczniów gimnazjum (13,4%, 14 dziewczynek i 14 chłopców) miało doświadczenia z używaniem substancji psychoaktywnych. **Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że zjawisko zażywania narkotyków jest stosunkowo niewielkie wśród uczniów w gminie Sicienko.**

Problem używania narkotyków przez młodych ludzi widoczny jest również przy pytaniu o to, ile zna się osób używających substancji odurzających. Poznanie rozpowszechnienia używania substancji w najbliższym otoczeniu pozwala w przybliżeniu oszacować ryzyko sięgania po nie. W szkołach podstawowych 35,4% osób przyznało, że zna, co najmniej jedną osobę używającą narkotyków. W szkołach gimnazjalnych w podobny sposób odpowiedziało 55,7% uczniów.

Przedstawione wyniki są niższe od wyników badań ogólnopolskich. Według badań ESPAD z 2011 roku, 61,7% gimnazjalistów ma wśród swoich przyjaciół osoby, które palą marihuanę lub haszysz, 22,7% gimnazjalistów deklaruje, że ma wśród przyjaciół osoby, które biorą środki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza, 16,2% gimnazjalistów ma wśród przyjaciół osoby, które biorą Ecstasy, zaś 17,5% gimnazjalistów ma wśród przyjaciół osoby używające środków wziewnych.

Tabela 2. Dostępność narkotyków w środowisku dzieci i młodzieży

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Bardzo trudno	38,1%	21%
Raczej trudno	13,3%	12,4%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	17,7%	21,9%
Raczej łatwo	8,8%	11,4%
Bardzo łatwo	1,8%	9,5%
Nie wiem	20,4%	23,8%

Jeżeli chodzi o dostęp do narkotyków wśród dzieci i młodzieży uczącej się, na poziomie szkoły podstawowej 10,6% uczniów odpowiedziało, że zakup narkotyków byłby dla nich łatwy lub bardzo łatwy. W gimnazjum, 20,9% uczniów deklaruje, że zakup narkotyków jest bardzo łatwy lub raczej łatwy. 20,4% uczniów szkół podstawowych oraz 23,8% gimnazjalistów nie posiada wiedzy na ten temat.

35,3% uczniów szkół podstawowych oraz 37% gimnazjalistów deklaruje, że nie posiada wiedzy na temat tego, gdzie można najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki. Uczniowie szkół podstawowych oraz gimnazjaliści najczęściej wskazują na dyskotekę jako miejsce, gdzie łatwo można kupić narkotyki, wynik ten jest zgodny z badaniami ESPAD z 2011 roku. Niepokoi informacja, że dla niektórych badanych uczniów miejscem, w którym najłatwiej można kupić narkotyki, jest szkoła. Wynik ten wskazuje na potrzebę zwracania większej uwagi przez nauczycieli oraz innych pracowników na to, co się dzieje w szkole.

Tabela 3. Wiedza na temat miejsc, w których można kupić narkotyki

Gdzie, według Ciebie, najłatwiej można kupić narkotyki?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Na podwórku	6,5%	10,9%
Na dyskotece	24,5%	22,8%
W szkole	11,5%	8,7%
Można zamówić przez telefon	7,9%	10,1%
Można zamówić przez Internet	14,4%	10,5%
Nie wiem	35,3%	37%

Jeżeli chodzi o inicjatywę pierwszego kontaktu z narkotykami, 71,4% uczniów szkoły podstawowej spróbowało narkotyków bez niczyjej namowy, 14,3% uczniów zrobiło to za namową znajomych, zaś 14,3% uczniów zostało namówionych przez osobę, która sprzedawała narkotyki. Wśród gimnazjalistów, którzy mieli kontakt z narkotykami 81,5% uczniów zrobiło to bez niczyjej namowy, 7,4% uczniów - zostało namówionych przez znajomego, 3,7% uczniów zostało namówionych przez osobę, która sprzedawała narkotyki, a 7,4% uczniów wskazało na inną sytuację.

Zapytaliśmy również uczniów, którzy deklarowali zażywanie narkotyków, o okoliczności pierwszego kontaktu z substancjami psychoaktywnymi. Szczegółowy rozkład wyników ukazuje poniższa tabela.

Tabela 4. Okoliczności pierwszego kontaktu z narkotykami.

[Procenty dotyczą uczniów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z narkotykami]

Gdzie po raz pierwszy użyłeś narkotyków?	Gimnazjum
Szkoła	4%
Dyskoteka/pub	12%
Wakacje	44%
Dom	8%
Czas wolny/po lekcjach	32%
Inna sytuacja	-

44% badanych gimnazjalistów użyło substancje psychoaktywne po raz pierwszy na wakacjach, 32% uczniów - w czasie wolnym po szkole, 12% uczniów - na dyskotece, 8% uczniów miało pierwszy kontakt z narkotykami w domu, a kolejnych 4% uczniów - w szkole. 66,7% uczniów szkoły podstawowej, którzy deklarowali kontakt z narkotykami, spróbowało substancji psychoaktywnej po raz pierwszy w czasie wolnym, 16,7% uczniów - w szkole, a 16,7% uczniów - na wakacjach.

Zadaliliśmy również pytanie o to, jak często młodzi ludzie używają narkotyków. Wśród gimnazjalistów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z narkotykami, 37,5% uczniów używa narkotyków okazjonalnie, 29,2% uczniów spróbowało tylko raz, 12,5% uczniów - prawie codziennie, 8,3% uczniów - więcej niż raz w tygodniu, a 12,5% uczniów - średnio raz w miesiącu.

Istotną informacją jest rodzaj substancji odurzających, po które sięgają młodzi ludzie oraz częstotliwość używania tych substancji w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Najbardziej rozpowszechnionymi substancjami odurzającymi wśród gimnazjalistów jest marihuana oraz jej pochodne. Poniższa tabela zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o rodzaj używanych narkotyków.

Tabela 5. Używanie różnych rodzajów substancji psychoaktywnych przez uczniów gimnazjum w gminie Sicienka.

[Procenty odnoszą się do wszystkich badanych uczniów, a nie tylko tych, którzy wcześniej deklarowali użycie narkotyku]

Substancja		Ogółem	Dziewczynki	Chłopcy
Marihuana lub jej pochodne	Nigdy	88,5%	88%	90,1%
	1-2 razy	3%	5%	0,9%
	3-5 razy	6%	3%	8,1%
	6-9 razy	-	-	-
	10-19 razy	1%	2%	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	1,5%	2%	0,9%
Amfetamina	Nigdy	96%	95%	97,3%
	1-2 razy	1,5%	1%	1,8%
	3-5 razy	0,5%	1%	-
	6-9 razy	-	-	-
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	2%	3%	0,9%
LSD	Nigdy	98%	98%	98,2%
	1-2 razy	0,5%	-	0,9%
	3-5 razy	-	-	-
	6-9 razy	-	-	-
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	1,5%	2%	0,9%
Ecstasy	Nigdy	98%	98%	98,2%
	1-2 razy	0,5%	-	0,9%
	3-5 razy	-	-	-
	6-9 razy	-	-	-
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	1,5%	2%	0,9%

Środki nasenne	Nigdy	96,5%	96%	97,3%
	1-2 razy	0,5%	1%	-
	3-5 razy	1%	1%	0,9%
	6-9 razy	0,5%	-	0,9%
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	1,5%	2%	0,9%
	Środki nasenne + alkohol	Nigdy	98%	97%
1-2 razy		0,5%	1%	-
3-5 razy		-	-	-
6-9 razy		-	-	-
10-19 razy		-	-	-
20-39 razy		-	-	-
40 i więcej razy		1,5%	2%	0,9%
Klej, rozpuszczalnik		Nigdy	97,5%	98%
	1-2 razy	-	-	-
	3-5 razy	1%	-	1,8%
	6-9 razy	0,5%	-	0,9%
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	1%	2%	-
	Sterydy anaboliczne	Nigdy	98%	98%
1-2 razy		-	-	-
3-5 razy		0,5%	-	0,9%
6-9 razy		-	-	-
10-19 razy		-	-	-
20-39 razy		-	-	-
40 i więcej razy		1,5%	2%	0,9%
Grzyby halucynogenne		Nigdy	98%	98%
	1-2 razy	-	-	-
	3-5 razy	-	-	-
	6-9 razy	0,5%	-	0,9%
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	1,5%	2%	0,9%
	Kokaina	Nigdy	96%	97%
1-2 razy		2%	1%	2,7%
3-5 razy		-	-	-
6-9 razy		0,5%	-	0,9%
10-19 razy		-	-	-
20-39 razy		-	-	-
40 i więcej razy		1,5%	2%	0,9%

Pozytywną informacją uzyskaną podczas badania są deklaracje większości uczniów, że nie sięgnęliby po narkotyki, nawet gdyby zdarzyła się ku temu okazja. W ten sposób odpowiadało 88,5% uczniów szkół podstawowych oraz 82,8% gimnazjalistów. Informacje te mogą świadczyć o dużej świadomości związanej ze szkodliwością narkotyków oraz konsekwencjami ich zażywania wśród uczniów.

Rosnącym problemem, z którym boryka się wiele krajów jest dostępność na rynku (mimo głośnej akcji zamknięcia sklepów) produktów nazywanych dopalaczami. Postanowiliśmy zbadać skalę zjawiska stosowania dopalaczy wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjum w gminie Sicienko. 3,5% uczniów szkoły podstawowej oraz 7,1% gimnazjalistów odpowiedziało twierdząc na pytanie o używanie dopalaczy przynajmniej raz w życiu. Średnia wieku gimnazjalistów którzy sięgnęli po dopalacze wyniosła 16,1 lat. 7,1% uczniów szkół podstawowych i 11,9% gimnazjalistów przyznało, że użyliby dopalaczy, gdyby mieli okazję.

Kolejne pytanie dotyczyło dostępności dopalaczy wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie Sicienko. Ponad jedna piąta uczniów szkół podstawowych nie posiada wiedzy na temat dostępności tych substancji w najbliższej okolicy. Dla 53,1% badanych z tej grupy wiekowej zakup dopalaczy jest bardzo trudny lub raczej trudny, zaś 16,8% badanych deklaruje, że jest to raczej łatwe lub bardzo łatwe zadanie. Wśród gimnazjalistów wyniki rozkładają się następująco: prawie jedna trzecia gimnazjalistów nie posiada wiedzy na ten temat; dla kolejnych 31% badanych gimnazjalistów zakup dopalaczy oceniany jest jako bardzo trudny lub raczej trudny, zaś 20% gimnazjalistów ocenia to zadanie jako raczej łatwe bądź bardzo łatwe.

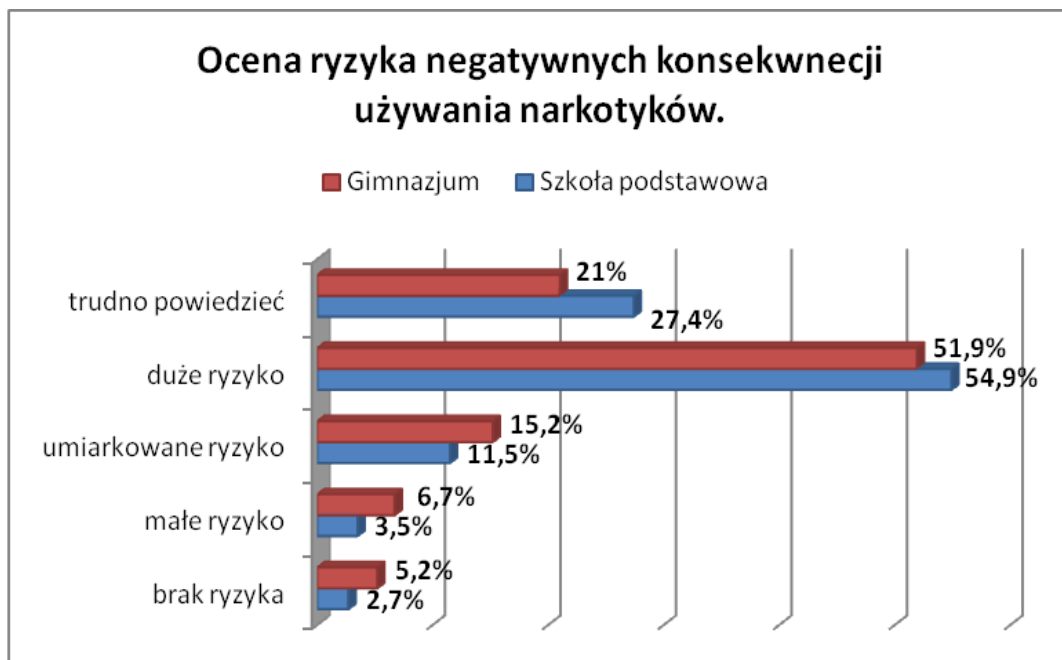
Tabela 6. Dostępność dopalaczy w środowisku dzieci i młodzieży

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić dopalacze jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Bardzo trudno	35,4%	18,6%
Raczej trudno	17,7%	12,4%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	8,8%	19,5%
Raczej łatwo	12,4%	11,4%
Bardzo łatwo	4,4%	8,6%
Trudno powiedzieć	21,2%	29,5%

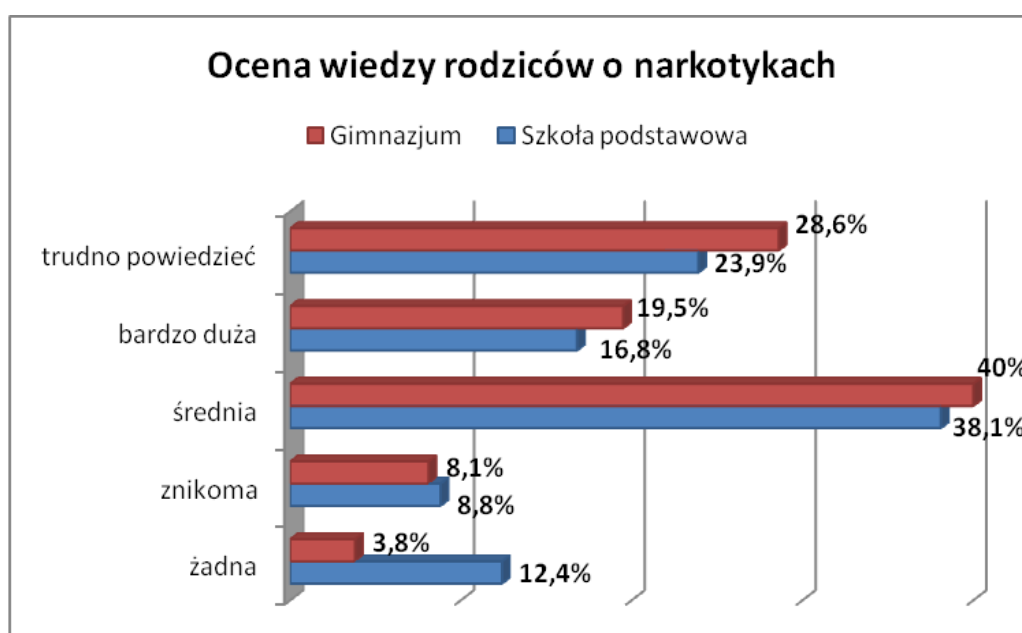
Badani uczniowie oceniają zakup dopalaczy jako znacznie trudniejszy niż młodzi uczestnicy badania ESPAD z 2011 roku, w którym 40,5% gimnazjalistów oceniło dopalacze jako raczej łatwo lub bardzo łatwo dostępne.

Zapytaliśmy uczniów o przebywanie pod wpływem substancji psychoaktywnych (alkoholu, dopalaczy, narkotyków) na terenie szkoły. 8,8% uczniów szkół podstawowych odpowiedziało twierdząc na to pytanie. Przyznało się do tego również 10% gimnazjalistów.

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę tego, jak bardzo ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą, kiedy używają narkotyków. Większość uczniów, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. 54,9% uczniów szkół podstawowych oraz 51,9% gimnazjalistów deklaruje, że używanie narkotyków jest związane z dużym ryzykiem. 27,4% uczniów szkoły podstawowej oraz 21% gimnazjalistów nie posiada wiedzy na ten temat.

Należy podkreślić, że stosunkowo niewielki odsetek badanych uczniów z obu grup wiekowych ocenia poziom ryzyka jako mały lub deklaruje, że go wcale nie ma.

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę wiedzy i postaw swoich rodziców wobec narkotyków. W przeważającej części gimnazjaliści ocenili wiedzę swoich rodziców o narkotykach jako średnią, odpowiedziało tak 40% uczniów. Ponad jedna trzecia uczniów szkół podstawowych oceniła wiedzę rodziców jako średnią, 12,4% uczniów z tej grupy wiekowej deklaroowało, że rodzice nie posiadają żadnej wiedzy na temat narkotyków. Jedna czwarta uczniów szkół podstawowych oraz ponad jedna czwarta gimnazjalistów nie posiadała wiedzy na ten temat.

73,5% uczniów szkół podstawowych oraz 61,4% gimnazjalistów deklaruje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków. 82,3% uczniów szkół podstawowych oraz 84,8% gimnazjalistów uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol).

W przypadku pytania o reakcję rodziców na używanie narkotyków przez własne dzieci, większość uczniów wskazywała odpowiedzi sugerujące aktywną postawę krytyczną wobec takiego faktu i próbę znalezienia rozwiązania. Stosunkowo niewielki odsetek młodych ludzi był przekonany, że ich rodzice, że łatwo pogodziliby się z takim faktem lub nic by nie zrobili w takiej sytuacji. Zestawienie wyników dla tego zagadnienia przedstawione zostało w tabeli.

Tabela 7. Postawy rodziców wobec zażywania narkotyków przez uczniów

Jak myślisz, jak zareagowaliby Twoi rodzice, gdyby dowiedzieli się, że zażywasz narkotyki?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum
Ukarali	24,4%	22,1%
Próbowali pomóc znaleźć przyczynę	51,8%	45,9%
Pokrzyczeli i „odpuścili”	2,4%	4,5%
Zmartwiliby się	17,1%	22,4%
Nic by nie zrobili	1,8%	2,1%
Inne	2,4%	3%

Grupami szczególnie narażonymi na używanie substancji psychoaktywnych są m.in. dzieci i młodzież pozostające bez opieki rodzicielskiej, „dzieci ulicy”, niepełnoletnie, osoby popełniające czyny karalne, osoby zagrożone demoralizacją, dzieci i młodzież zagrożone

wykluczeniem społecznym, a także młodzież z zaburzeniami zachowania oraz koncentracji i uwagi. Grupy młodzieży zagrożonej wymagają szczególnych oddziaływań profilaktycznych prowadzących do zmiany stylu życia i zaprzestania używania narkotyków.

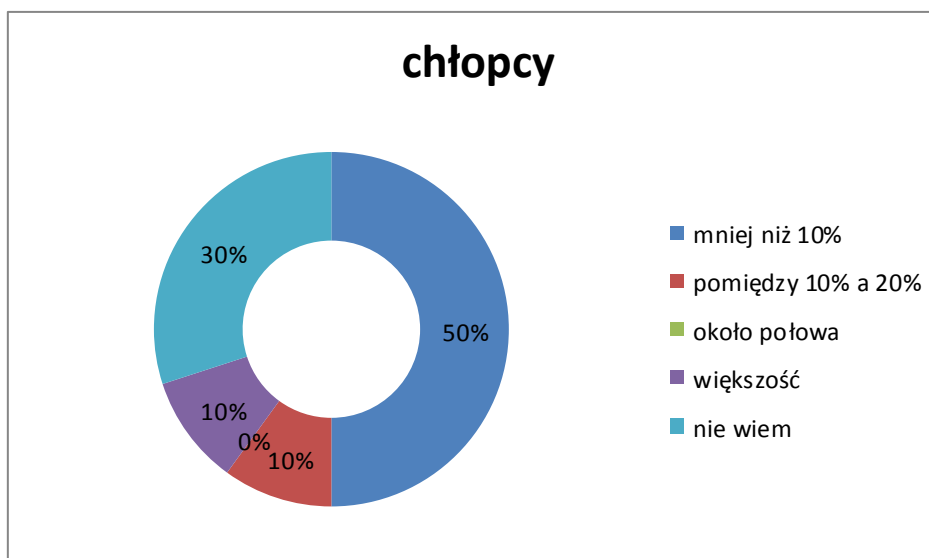
PALENIE MARIHUANY I ZAŻYWANIE DOPALACZY PRZEZ MŁODZIEŻ W GIMNAZJUM

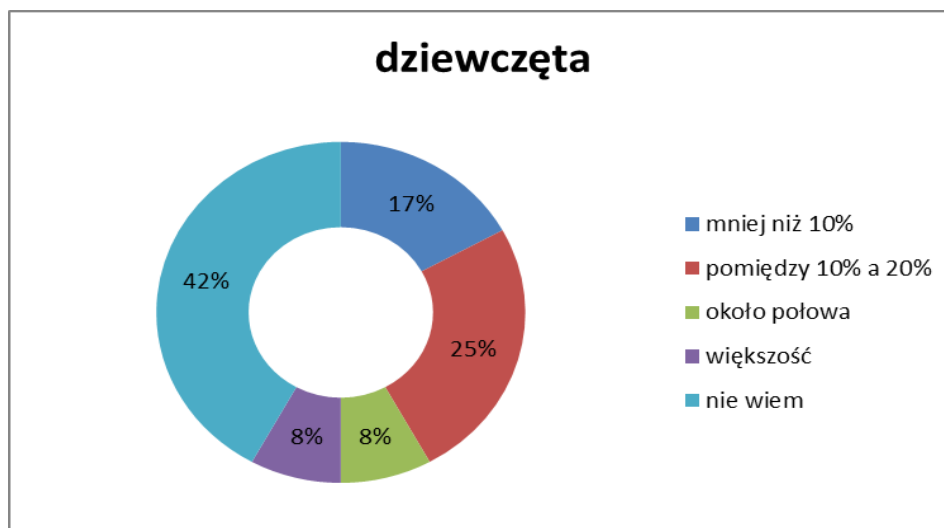
Jak sądzisz, jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie marihuany, gdybyś tego chciał/chciała?

Dla 30% chłopców i 17% dziewcząt zdobycie marihuany byłoby łatwe, dla nikogo nie byłoby bardzo łatwe. Spośród badanych 30% chłopców i 33% dziewcząt przyznało, że zdobycie marihuany byłoby niemożliwe, a dla 40% chłopców i 50% dziewcząt byłoby bardzo trudne.

Na pytanie *Ile miałeś / miałaś lat, kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy w życiu spróbować marihuany?* 100% dziewcząt i chłopców zadeklarowało, iż nigdy dotąd nie spróbowali marihuany.

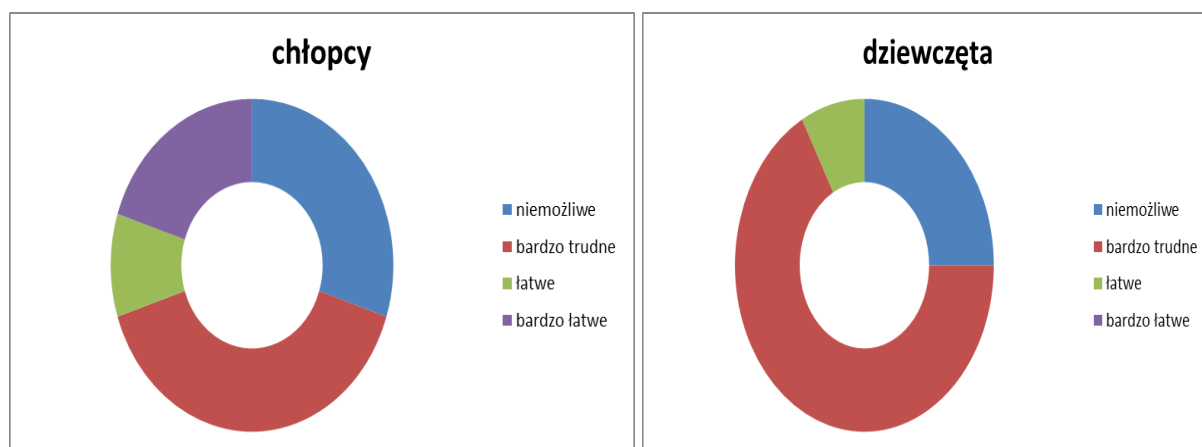
Ilu, wg Twojej oceny Twoich rówieśników paliło marihuanę przynajmniej raz w życiu?

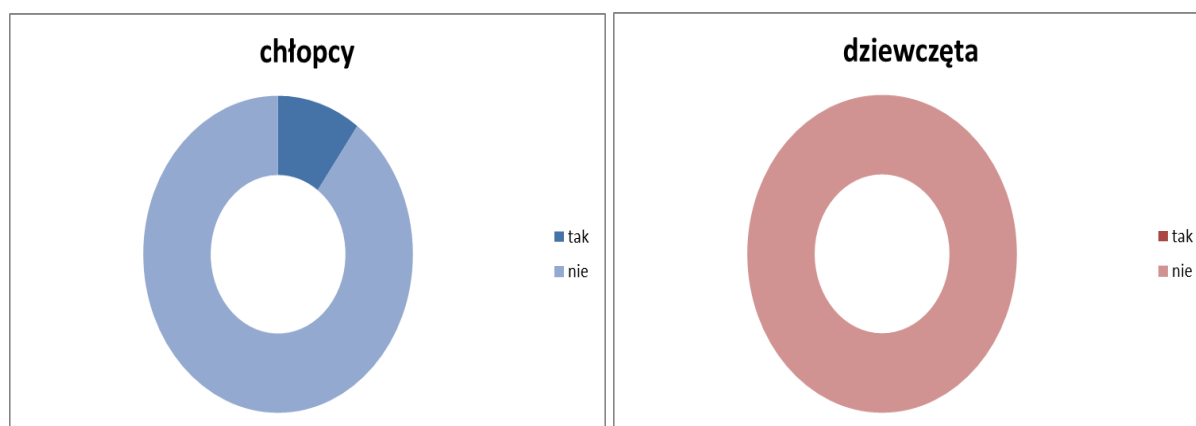
50% chłopców i 17% dziewcząt uważa, że wśród ich rówieśników przynajmniej raz w życiu paliło marihuanę mniej niż 10%. 10% chłopców i 25% dziewcząt twierdzi, że jest ich pomiędzy 10% a 20%. 8% dziewcząt sędzi, że jest ich około połowa, z kolei 10% chłopców i 8% dziewcząt wskazuje na większość. 30% chłopców i 42% dziewcząt nie zna odpowiedzi.

Jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie dopalaczy, gdybyś tego chciał/chciała?

Dla 30% chłopców i 25% dziewcząt zdobycie dopalaczy byłoby niemożliwe, dla 40% chłopców i 67% dziewcząt byłoby bardzo trudne, z kolei 30% chłopców i 8% dziewcząt deklaruje łatwy lub bardzo łatwy dostęp do dopalaczy.

Czy zażywałeś / zażywałaś dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni?

10% chłopców stwierdziło, że zażywało dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni. Z kolei na pytanie, czy zażywali dopalacze w ciągu ostatnich 12 miesięcy 100% chłopców i dziewcząt odpowiedziało przecząco.

Podsumowując wyniki badań ankietowych¹ należy stwierdzić, że nadal duży problem stanowią papierosy. Badani uczniowie najczęściej sięgają po alkohol, ale również papierosy, narkotyki czy dopalacze w okresie przejściowym ze szkoły podstawowej do gimnazjum. Warto podkreślić, że badani uczniowie zazwyczaj są motywowani przez swoich kolegów lub koleżanki. Dotyczy to wszystkich sfer, zarówno palenia papierosów, picia alkoholu, jak również palenia marihuany i zażywania dopalaczy, chociaż uczniowie, głównie szkoły podstawowej, podkreślają, że pierwszym alkoholem poczęstowali ich rodzice. Nie bez znaczenia pozostaje fakt przysłowiowej lampki szampana w noc sylwestrową. Być może staje się to przyzwoleniem dla młodych ludzi.

Podjęwając kolejne badania nad młodzieżą w kontekście zażywania substancji psychoaktywnych należy zastanowić się nad problemem grupy odniesienia i wpływu, jaki wywiera na podejmowane w niniejszym raporcie problemy społeczne. Stawiając w korespondencji zagadnienie zażywania środków psychoaktywnych z opinią o zażywaniu środków przez młodzież należy stwierdzić, że dużą rolę może odgrywać grupa odniesienia. Młodzi ludzie częściej wskazują, że „ktoś coś robi” niż sami się przyznają do tego, że np. palą papierosy, piją alkohol.

Poza tym warto zastanowić się nad problemem dostępności papierosów i alkoholu przez młodzież. Zgodnie z deklaracjami badani nie mają dużych problemów z zakupem papierosów oraz alkoholu mimo tego, że sprzedaż zarówno papierosów jak i alkoholu osobom do 18 roku życia jest w Polsce zabroniona. Odnosząc się do zagadnienia

¹ Źródło: Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego *Młodzi i substancje psychoaktywne*, 2014r.

skutków jakie może wywołać nadmierne spożycie alkoholu należy jednocześnie dołożyć wszelkich starań w celu edukacji młodzieży o negatywnych skutkach palenia papierosów i picia alkoholu z jednoczesnym edukowaniem osób dorosłych, które mogą być gwarantem przestrzegania prawa.

Podobne rozwiązania mogą być zastosowane w doniesieniu do marihuany i dopalaczy. Z jednej strony należy dołożyć wszelkich starań do prawnego zagwarantowania zakazu sprzedaży tych substancji połączonego z egzekwowaniem prawa. Niezwykle ważne jest edukowanie młodzieży i dorosłych o negatywnych skutkach zażywania tych uzależniających szkodliwych substancji. Edukowanie to mogłoby się odbywać zarówno w postaci otwartych wykładów, spotkań z młodzieżą, ale też poprzez opracowanie kampanii społecznych mających na celu, nie tyle edukację w zakresie profilaktyki ale, co wydaje się być ważniejsze, uwrażliwienie opinii publicznej na fakt, że problemy związane z paleniem papierosów, piciem alkoholu, czy też paleniem marihuany i zażywaniem dopalaczy nie zniknęły z życia młodego człowieka, a są nieodłącznym elementem procesu dorastania przynajmniej dla części z nich.

CZYNNIKI RYZYKA WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY²

- problemy materialne związane z kryzysem ekonomicznym,
- utrzymujące się bezrobocie,
- trudny start młodzieży w dorosłe życie,
- zwiększenie podaży substancji szkodliwych dla organizmu,
- wzrost dostępności alkoholu i substancji psychoaktywnych,
- zanik tradycyjnych norm i wartości, upadek autorytetów, brak pozytywnych wzorów i ideałów,
- poczucie nudy, pustki, niepokoju,
- środowiskowe normy społeczne promujące zachowania agresywne i przyzwalające na nadużywanie alkoholu,
- wpływ mediów, reklamy na postawy wobec życia,
- niewystarczająca oferta atrakcyjnego spędzania wolnego czasu,
- nie przestrzeganie prawa (np. sprzedaż alkoholu nieletnim, picie alkoholu w miejscach publicznych),
- patologie życia rodzinnego,
- poczucie bezkarności sprawców przemocy i wandalizmu,

² Źródło: wyniki badania ankietowego w ramach przeprowadzonej kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”

- nieprawidłowe postawy wychowawcze,
- trudności wieku dorastania,
- niekorzystny wpływ grup rówieśniczych.

3. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ

3.1. Placówki i instytucje funkcjonujące na terenie Gminy Sicienka

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sicienku,
- Posterunek Policji w Sicienku,
- Służba Zdrowia:
 - NZOZ „GEMED” Ewa Zamiatała-Grzelak w Sicienku,
 - NZOZ „KAMED” Maciej Kamiński w Kruszynie,
- Gminny Ośrodek Kultury w Sicienku, w którego skład wchodzi: Izba Tradycji Kulturalnej – Galeria Sztuki w Sicienku, Wiejski Dom Kultury w Kruszynie, Wiejski Dom Kultury w Strzelewie oraz Świetlice Wiejskie w miejscowościach: Dąbrówka Nowa, Gliszcz, Łukowiec, Mochle, Murucin, Nowaczkowo, Osówiec, Pawłówek, Samsieczno, Szczutki, Teresin, Trzemiętowo, Trzemiętówko, Wierzchucinek, Wojnowo, Zawada, Zielonczyn,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Sicienku z filią w Kruszynie,
- Szkoły Podstawowe w Kruszynie, Samsiecznie, Strzelewie i Trzemiętowie;
- Zespoły Szkół w Sicienku i Wojnowie.

3.2. Zasoby kadrowe

- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sicienku – 4 osoby,
- ✓ Psychoterapeuta uzależnień - 1 osoba,
- ✓ Terapeuta uzależnień - 1 osoba,
- ✓ Certyfikowany specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 1 osoba,
- ✓ Psycholog szkolny – 1 osoba,
- ✓ Psycholog - Rodzinny Punkt Konsultacyjny w Sicienku,
- ✓ Radca prawny,
- ✓ Psychiatra – 1 osoba,

- ✓ Psycholog pracujący w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sicienku - 1 osoba,
- ✓ Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie - 5 osób,
- ✓ Pedagodzy szkolni – 5 osób: ZS Wojnowo, ZS Sicienka, SP Kruszyn, SP Strzelewo, SP Samsieczno, SP Trzemiętowo – razem 2,78 etatu,
- ✓ Absolwenci Studium Socjoterapii posiadający pełne uprawnienia do prowadzenia dziecięcych i młodzieżowych grup socjoterapeutycznych – 9 osób,
- ✓ Osoby posiadające uprawnienia do realizacji programów profilaktyczno-wychowawczych „Spójrz inaczej” i „Unplugged” - Bez wspomagania” – 37 osób,
- ✓ Osoby przeszkolone z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 15 osób;
- ✓ Trenerzy Programu Zastępowania Agresji – 5 osób,
- ✓ Realizatorzy programu profilaktycznego „Dziękuję –Nie” – 8 osób.

4. ZADANIA PRZYJĘTE DO REALIZACJI W ROKU 2016

ZADANIE 1

Zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od narkotyków i osób zagrożonych uzależnieniem

- 1) Udzielanie w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym osobom uzależnionym bezpłatnej pomocy:
 - a) prawnej,
 - b) psychologicznej,
 - c) lekarza psychiatry,
 - d) psychoterapeuty,
 oraz wszelkich informacji dotyczących możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy osobom uzależnionym.

ZADANIE 2

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej

- 1) Udzielanie w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym rodzinom, u których występują problemy narkomanii pomocy:
 - a) prawnej,

- b) psychologicznej,
 - c) lekarza psychiatry,
 - d) psychoterapeuty
 - e) specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy domowej.
- 2) Prowadzenie powszechnej edukacji profilaktycznej w zakresie szkodliwości narkotyków i innych substancji psychoaktywnych promujących zdrowy styl życia.

ZADANIE 3

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych:

- 1) Realizacja programów profilaktycznych:
 - a) Unplugged – Bez wspomaganie,
 - b) Dziękuję – Nie,
 - c) Elementarz, czyli Program 7 Kroków dla uczniów klas gimnazjalnych oraz szkół podstawowych,
- 2) Realizacja warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży promujących zdrowy styl życia oraz zwiększających świadomość w zakresie problematyki związanej z używaniem środków psychoaktywnych.
- 3) Udział w ogólnopolskich kampaniach edukacyjno – informacyjnych.
- 4) Podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych przez dzieci i młodzież poprzez realizację zajęć edukacyjnych, zwiększających świadomość rodziców lub opiekunów w zakresie problematyki związanej z używaniem środków psychoaktywnych.

ZADANIE 4

Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii:

- 1) Finansowanie szkoleń, kursów, porad dla nauczycieli, pedagogów, dyrektorów szkół, pracowników socjalnych oraz członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, w tym diet i kosztów dojazdu.

- 2) Zakup materiałów niezbędnych do realizacji *Programu* – broszury, ulotki, książki, plakaty, materiały biurowe, nagrody itp.
- 3) Nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy Sicienko zarówno ze stowarzyszeniami działającymi w sferze kultury i sportu jak również w obszarze społecznym (Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne). Włączenie ich w proces propagowania działań profilaktycznych i edukacyjnych zwiększających świadomość i postawy społeczne wobec zjawiska związanego z używaniem środków psychoaktywnych.

ZADANIE 5

Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego:

- 1) Udzielanie wsparcia socjalnego przez GOPS w Sicienku zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

5. FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań są środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na obrót alkoholem. Opłaty te stanowią dochód gminy, który w całości jest przekazywany na realizację zadań określonych w Gminnym Programie Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii i zgodnie z art. 18² ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nie może być przeznaczony na inne cele.

Wydatkowanie środków - dział 851 „Ochrona zdrowia”, rozdział 85153 - Przeciwdziałanie narkomanii.

Preliminarz wydatków na 2016 rok:	
✓ Wynagrodzenia bezosobowe	3.000,00 zł
✓ Zakup materiałów i wyposażenia	1.000,00 zł
✓ Zakup usług pozostałych	6.000,00 zł
✓ Podróże służbowe krajowe	200,00 zł
Razem planowane wydatki	10.700,00 zł

Harmonogram realizacji zadań

1.	Zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od narkotyków i osób zagrożonych uzależnieniem	
1)	<p>Udzielanie w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym osobom uzależnionym bezpłatnej pomocy:</p> <p>a) prawnej, b) psychologicznej, c) lekarza psychiatry, d) psychoterapeuty, oraz wszelkich informacji dotyczących możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy osobom uzależnionym</p>	cały rok
2.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej	
1)	<p>Udzielanie w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym rodzinom, u których występują problemy narkomanii pomocy:</p> <p>a) prawnej, b) psychologicznej, c) lekarza psychiatry, d) psychoterapeuty, e) specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy domowej.</p>	cały rok
2)	<p>Prowadzenie powszechnej edukacji profilaktycznej w zakresie szkodliwości narkotyków i innych substancji psychoaktywnych promujących zdrowy styl życia.</p>	cały rok
3.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych	
1)	<p>Realizacja programów profilaktycznych:</p> <p>a) Unplugged – Bez wspomagania, b) Dziękuję – Nie c) Elementarz, czyli Program 7 Kroków dla uczniów klas gimnazjalnych oraz szkół podstawowych</p>	II-VI IX-XI
2)	<p>Realizacja warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży promujących zdrowy styl życia oraz zwiększających świadomość w zakresie problematyki związanej z używaniem środków psychoaktywnych</p>	II kwartał IV kwartał
3)	<p>Udział w ogólnopolskich kampaniach edukacyjno – informacyjnych.</p>	cały rok
4)	<p>Podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych przez dzieci i młodzież poprzez realizację zajęć edukacyjnych, zwiększających świadomość rodziców lub opiekunów w zakresie problematyki związanej z używaniem środków psychoaktywnych.</p>	Cały rok

4.	Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii	
1)	Finansowanie szkoleń, kursów, porad dla nauczycieli, pedagogów, dyrektorów szkół, pracowników socjalnych oraz członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, w tym diet i kosztów dojazdu.	Cały rok
2)	Zakup materiałów niezbędnych do realizacji <i>Programu</i> – broszury, ulotki, książki, plakaty, materiały biurowe, nagrody itp.	Cały rok
3)	Nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy Sicienko zarówno ze stowarzyszeniami działającymi w sferze kultury i sportu jak również w obszarze społecznym (Kółka Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne). Włączenie ich w proces propagowania działań profilaktycznych i edukacyjnych zwiększających świadomość i postawy społeczne wobec zjawiska związanego z używaniem środków psychoaktywnych.	Cały rok
5.	Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.	
1)	Udzielanie wsparcia socjalnego przez GOPS w Sicienku zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.	Cały rok